

Inledning

Mixed martial arts (MMA) är en kampsport i vilken två atleter (fighters) ställs mot varandra, i en åttahörnig bur kallad *octagonen*. Här utdelar de knytnävsslag och sparkar och tar i sina ansträngningar att besegra varandra till olika grepp- och kasttekniker (Stenius 2015). Till följd av sportens karaktär är mattan i octagonen ofta blodfläckad och beskrivs ibland av fighters som en canvas i blod. Utövarna har ofta blåmärken och skador på sina kroppar. De talar om den fysiska kraft som riktas mot dem och mot andras kroppar. Samtidigt utgör denna vardagsverklighet en del av en vara som säljs i form av en konsumtionsprodukt, inte sällan som mysig familjeunderhållning på lördagskvällen.

MMA härstammar från något som heter *pankration*, en gren som utfördes vid de 33:e olympiska spelen redan 648 f.Kr. (Buse 2006). Pankration, som betyder allsmäktig, var en korsning av olika boxnings- och brottningsstilar, vilka hade sammanfogats till en slags fristilskampsport. Precis som sin föregångare har dagens MMA fått mycket uppmärksamhet och väckt stort publikt intresse.

När intresset för sporten tog fart under tidigt 1990-tal och då främst i USA, ansåg många att den var barbarisk och inhuman – en sport utan regler och etik (Doeg 2013). Läkare, politiker och andra intressenter försökte med olika medel få till ett förbud och i media framställdes sporten som livsfarlig (Gentry 2011). Kritikerna till sporten hävdade att den utgjorde ett hot, inte bara mot utövarna själva, utan också mot allmänheten i stort. Det hävdades att våldet skulle "smitta av sig" på samhället och ge upphov till olika samhällsproblem (Murray 2008). Som en följd av denna kritik kom MMA under slutet av 1990-talet att mer eller mindre helt gå under jorden, i såväl Sverige som internationellt (Stenius 2015).

The Ultimate Fighting Championship (UFC), som för närvarande är den ledande MMA-organisationen, beslutade sig emellertid för att möta den kritik som framfördes. De ville rädda sporten. Det infördes olika regler för matcherna för att skydda utövarna och härigenom också öka sportens legitimitet. Genom dessa åtgärder, och naturligtvis en hel del lobbyverksamhet, kom MMA under tidigt 2000-tal därför att gradvis vinna en viss acceptans i det nationella och internationella sportsamfundet (Stenius 2015). Sedan dess kan utvecklingen närmast beskrivas som explosionsartad – såväl nationella som internationella förbund har upprättats och framträdande

fighters har blivit kändisar och förekommer i nyhetsmedia, sociala medier och i olika reality-program (Cheever 2009). Förutom miljontals tv-tittare i länder såsom USA, Kanada och Storbritannien, kan UFC-tävlingar locka publikskaror i storleksordningen 20 000 personer (Spencer 2014). MMA har således under en relativt kort period gått från att betraktas som ett subkulturellt, våldsamt och närmast helt mansdominerat fenomen, till att ses som en populär och erkänd sport och träningsform för utövare från olika samhällsskikt och konststillhörigheter (Gentry 2011).

Trots att åtgärder vidtagits för att garantera MMA-utövares säkerhet och hälsa i matcher, har emellertid en viss kritik bestått vad gäller sportens moraliska och medicinska skadeverkningar. Karpman med kollegor (2016) har dock undersökt förekomst och typ av skador som utövare ådrar sig i samband med MMA-matcher och jämfört dessa med skador som uppkommit vid boxningsmatcher. De menar att boxare sannolikt löper större risk än MMA-utövare för allvarliga skador, som till exempel hjärnskakning och skallskador. Trots detta fortsätter MMA att kämpa för sin legitimitet, medan boxning snarare ses som en väletablerad sport som kan åtnjuta allmänhetens respekt (Brett 2017). Kritiker har således fortsatt att karaktärisera sporten som ociviliserad, motbjudande och inte sällan som moraliskt förkastlig (Sánchez García & Malcolm 2010).

Skådespel och våld: metodologiska frågor

Fokus för detta kapitel kan placeras i skärningspunkten mellan den interna förståelsen för sporten som råder inom MMA-samfundet och bland MMA-entusiaster, och utövares längtan efter acceptans och ett socialt och kulturellt erkännande från idrottsrörelsen och samhället i stort. Kapitlet berör främst MMA-utövares (eller fighters) perspektiv och förståelse för sin sport. Syftet är mer specifikt att undersöka hur MMA-utövare förhandlar om sin sport och dess legitimitet. Vi är intresserade av hur utövare å ena sidan framställer MMA som ett slags skådespel, en delvis regisserad kamp mellan två kombattanter, och å andra sidan som något som också inbegriper upplevelser av smärta, blod och "det verkliga". Dessa förhandlingar skapar en kulturell struktur och det är denna som vi avser skärskåda och diskutera med stöd i utövares berättelser om sin sport, om våld, rädslor, glädje och kärlek till sporten. Kapitlet bygger på 16 intervjuer med svenska MMA-utövare som tävlar i landslaget (under budoförbundet), verkar som